

מוריד הגשם – שפת הסימנים

אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכי מצטריך עלמא למיטרא הוה משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא אזול לביתה ולא אשכחוהו אזול בדברא ואשכחוהו דהוה קא רפיק יהבו ליה שלמא ולא אסבר להו אפיה

מאי טעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה אמר להו שכיר יום הואי ואמינא לא איפגד

אמר לה לדביתהו ידענא דרבנן משום מיטרא קא אתו ניסק לאיגרא וניבעי רחמי אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא וייתי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין סקו לאיגרא קם איהו בחדא זותא ואיהי בחדא זותא קדים סלוק ענני מהך זותא דדביתהו

ומאי טעמא קדים סלוק ענני מהך זותא דהוות קיימא דביתהו דמר לעננא דידיה משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לענני ומקרבא הנייתה [ואנא יהיבנא] זוזא ולא מקרבא הנייתה

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ח/ב ואמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו שנאמר לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך

דברים פרק כח יב יפתח ה' לך את-אוצרו הטוב את-השמים לתת מטר-ארצך בעתו ולברך את כל-מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא תלונה:

...ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר

משלי פרק כה (יד) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר:

רש"י – נשיאים ורוח וגו' – כאשר יהיה תוחלת שוא כשהשמים מתקשרים בעבים והרוח מנשבת ואדם מצפה שיבא גשם ולא בא והם מצטערים וכלות עיניהם כך איש מתפאר לומר כך וכך צדקה אתן ליד גבאי והוא משקר וכלות עיני עניים למתנתו ואינו באה:

ביאור הגר"א – נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל גו' ובגמרא אמרו בשביל הפוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין השמים נעצרין מלהוריד גשם ולכאורה מאי ענין מדה כנגד מדה הוא והיינו שמה שהשמים נותנין מטר על הארץ הוא צדקה ממש כי הארץ לית לה מגרמה כלום והיא עניה והעננים הם מפרסמין לכל שתיכף יבא הגשם והמביא הגשם הוא הרוח כן הדבור שהוא הרוח והיינו ההבטחה ליתן הצדקה הוא דוגמת הרוח וכאשר מתהלל הוא דוגמת העננים שמפרסמין לכל כן הוא מתהלל עצמו ואח"כ אינו נותן כלום לכן גם הם אינן נותנין וזהו כמו הנשיאים שהן עננים ורוח ואעפ"כ גשם אין כן דומה מי שמתהלל עצמו שיתן צדקה ואינו נותן ולכן הוא מדה כנגד מדה ממש:

ה... וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי צְדָקָה, בְּבַחֲיַנְתָּ (מְשָׁלִי י): "צְדָקָה תַצִּיל מָמוֹת" (עיינן זוהר בחוקותי קיג) דְּהֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי צְדָקָה, מַעֲלִין וּמַצִּילִין אוֹתָהּ מִבַּחֲיַנְתָּ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְעוֹשִׁין מִצְדָּק צְדָקָה כִּי צְדָקָה הִיא בַּחֲיַנְתָּ חֲמִשָּׁה חֲסָדִים, כִּי הַצְדָּקָה הִיא בַּחֲיַנְתָּ חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סְכָה מ"ט): 'אֵין הַצְדָּקָה מִשְׁתַּלְמֶת אֶלָּא לְפִי חֶסֶד שְׂבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה וְקָצְרוּ לְפִי חֶסֶד" וְעַל יְדֵי בַחֲיַנְתָּ הַחֲמִישָׁה חֲסָדִים עַל יְדֵי זֶה מוֹסִיפִין ה', וְנַעֲשִׂית מִצְדָּק צְדָקָה: וּכְנִגְדָּה זֶה נִזְכָּר בַּתּוֹרָה חֲמֵשׁ פְּעָמִים צְדָקָה, כְּנִגְדָּה הַחֲמִשָּׁה חֲסָדִים שֶׁהוּא בַּחֲיַנְתָּ צְדָקָה כְּנ"ל: וְזֶה בַּחֲיַנְתָּ (יִשְׁעִיָּה מ"א): "מִי הָעִיר מִמְזֻרַח צְדָק וְקָרָאָהּ לְרַגְלוֹ", 'מִי הָעִיר מִמְזֻרַח', זֶה בַּחֲיַנְתָּ צְדָקָה(שָׁם מ"ג): "מִמְזֻרַח אָבִיָּא זְרַעְדָּה", בַּחֲיַנְתָּ (הוֹשֶׁע יוד): "זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה" וְכוּ'

ספר ליקוטי הלכות או"ח – הלכות תפלת המנחה הלכה ז

...כי צדקה בחינת תשובה בחינת תקון הה' הנ"ל. כי עקר בחינת צדקה להמשיך בחינת הה לעשות מצדק צדקה כמובא (בסימן סז), כי ה דלת הוית שמשם כל העניות והדלות של העניים והאביונים שנמשך מתקף הדין של הצמצום הנ"ל. וכשנותנין לו משפע עשירותו צדקה, בזה ממשיכין יוד לתוך הה על – ידי שמוציאין העני מדלותו ומעלין אותו, בבחינת ועשירית האיפה סלת למנחה וכו' כמובן שם בהתורה הנ"ל, כי המשכת הקדשה על – ידי מחשבות קדושות והמשכת שפע העשירות דקדשה לתוך הדלת שהיתה דלה ועניה לעשותה בחינת ה', כל זה בחינה אחת כמובן שם. וכל זה היא בחינת צדקה לעני הגון שהוא בחינת השכינה בחינת אשכנז את דכא כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, בחינת אל ישוב דך נבלם, שעל – ידי השפע שמשפיעין לו מעלין השכינה כביכול מדלות ועניות ואתחזרת ואתעבדת ה כנ"ל. נמצא שצדקה היא בחינת תקון הה הנ"ל, שהיא בחינת התקונים הנוכרים לעיל שזהו בחינת תקון השקלים שהם בחינת תשובה כנ"ל:

ספר התניא – אגרת הקודש – פרק ל

...מאשר כבר הורגלו מדי שנה להפריש ממאודם להחיות רוח שפלים ונדכאים דלית להון מגרמיהון היא בחי' סוכת דוד הנופלת וכו' לקומם ולרומם וכו' למהוי אחד באחד וכו' והכל לפי רוב המעשה וכו' ולפי החשבון כמארז"ל כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול וכו'... והמכוון כנודע כי באתערותא דלתתא המשכת חיים חן וחסד במעשה הצדקה ברצון הטוב וסבר פנים יפות אתערותא דלעילא יאר הוי' פניו הוא הארת והמשכת חן וחסד ורצון עליון מחיי החיים א"ס ב"ה אשר לגדולתו אין חקר והשגה כלל אל בחי' מלכותך מלכות כל עולמים עלמא דאתגליא המחיה כל הברואים שבכל ההיכלות עליונים ותחתונים שהן בבחי' מספר וחשבון... וזהו חשבון גדול שע"י רוב מעשה הצדקה שלום. כי פי' שלום הוא דבר המחבר ומתווך ב' קצוות הפכיים שהן קצה השמים לעילא בחי' ולגדולתו אין חקר וקצה השמים לתתא המתלבש בבי"ע בחי' גבול ומספר וד"ל:

ספר דברים פרק יא

(י) כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית בגלגל כגן הירק:

(יא) והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים:

(יב) ארץ אשר ידוד אלהיך דדש אתה תמיד עיני ידוד אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה:

(יג) והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ידוד אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:

(יד) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך:

(טו) ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת:

(טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם:

(יז) וחרה אף ידוד בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ידוד נתן לכם:

1. רב איקלע לההוא אתרא
גזר תעניתא ולא אתא מיטרא
נחית קמיה שליחא דצבורא
אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא
אמר ליה מאי עובדך
אמר ליה מיקרי דרדקי אנא
ומקרינא לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אפשר ליה לא שקלינא מיניה
מידי
ואית לי פירא דכוורי
וכל מאן דפשע משחדינא ליה מינייהו ומסדרין ליה ומפייסין ליה
עד דאתי וקרי

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כד/א

2. רב נחמן גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא
אמר שקלוה לנחמן חבוטו מן גודא לארעא
חלש דעתיה ואתא מיטרא (שם שם)

4. שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות
ולא נענה
ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה
אבינו מלכנו למענך רחם עלינו

וירדו גשמים

הווי מרנני רבנן (הוי מרננים חכמים)

יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה
אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר

מאי טעמא כי מטא מר למתא נפקא דביתהו דמר כי מיקשטא אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת מאי טעמא עיילא היא ברישא והדר עייל מר אבתרה והדר עיילינן אנן אמר להו משום דלא בדקיתו לי

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ו/ב
סדר תעניות אלו האמור, ברביעה ראשונה. אבל צמחים ששנו, מתריעין עליהם מיד. וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום, מתריעין עליהם (מיד), מפני שהיא מפת בצרת:

אמר רבי אבהו מאי לשון רביעה דבר שרובע את הקרקע כדרב יהודה דאמר רב יהודה מיטרא בעלה דארעא הוא שנאמר כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ו/ב אמר רבי אבהו מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברך אמר רב יהודה אמר רב מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו כו' עד אל יעזובנו רחמיך ה' אלהינו ולא עזובנו ברוך רוב ההודאות

רש"י חתן לקראת כלה – שיקרו כל כך שכשהטפה נופלת יולאה אחרת וכולטת כנגדה, מפי מורי, לשון אחר שהשווקין מקלחין מים, שוק מקלח וזה מקלח כנגדו:

ספר בניהו בן יהודע על תענית דף ו/ב משיצא חתן לקראת כלה. עיין רש"י שני אופנים. וצריך להבין למה דימה מי גשמים בדמיון חתן וכלה, הן לפירוש ראשון הן לפירוש שני, וכי לא יש בעולם שנים יוצאים זה לקראת זה אלא רק חתן וכלה. ונראה לי בס"ד על פי מה שאמר רבינו האר"י ז"ל שיוורד עם הגשמים מלמעלה כח אור הנקרא מין דכורין, וכנגדו עולה אור מן מים התחתונים שהם ניצוצי קדושה הסגורים למטה ואלו הם נקראים מין נוקבין, וכנוכר לעיל, נמצא בירידת הגשמים נעשה חיבור וזוג מין דכורין במין נוקבין, כדוגמת חיבור חתן וכלה, כי מן החתן יוצא מין דכורין ומן הכלה מין נוקבין, ולכן דימה את הגשמים בדמיון חתן וכלה:

ועוד נראה לי בס"ד שהגשמים יורדין בחסד באתערותא דלעילא, קודם שתקדים אתערותא דלתתא, והוא כדמיון החתן שהוא זכר והוא בחסד והוא המשפיע שיוצא לקראת כלה שהיא הנשפעת, והוא המתחיל בהתעוררות, כי הוא היוצא לקראתה להביאה אצלו, ולא היא יוצאה לקראתו להביאו אצלה, וכמו שאמרו חז"ל [קדושין ב' ע"ב] כי יקח איש אשה, משל לבעל אבדה מי מחזר על מי, וכן נהג יעקב אבינו ע"ה שהוא החתן יצא לקראת כלה, שיצא מארצו וילך אל ארם נהרים לקראת כלתו ויקחנה ויביאנה אצלו לארצו, משא"כ יצחק אבינו ע"ה לא נהג כן שלא יצא לקראת כלתו. וידוע דאנחנו בית ישראל יש לנו עם הקב"ה כביכול דין אשה ובעלה, ונרצה שיתנהג עמנו כמנהג יעקב אבינו ע"ה, ולכן אומרים [איכה ה' כ"א] השיבנו ה' אליך ונשובה, ולא תאמר [מלאכי ג' י'] שובו אלי ואשובה אליכם. ...ועוד נראה לי חתן יוצא לקראת כלה, אם תניח אותיות חתן לקראת אותיות כלה, יהיה מזה צירוף כ"ח ת"ל ה"ן, וידוע שהיסוד נקרא תל בסוד תלפיות תל שכל פיות פונים בו [ברכות ל' א'], ודו"ק: